

Algemeen

Op de rug van de kaft van dit rapport bevindt zich een stip. Vanaf 1995 is elk jaar zo'n stip op de MSR-rapporten geplaatst. Zouden alle tot nu toe verschenen rapporten naast elkaar worden gezet, dan vormen alle stippen samen een trendlijn voor de algemene milieukwaliteit. De trendlijn laat tot en met het jaar 2000 een stijgende lijn zien, met een kleine terugval in 1997. Vanaf 2000 stonden de stippen op het MSR-rapport echter even hoog, maar in 2007 was er gelukkig sprake geweest van een stijging die ook in 2008 doorzet.

De stijging is, net als in 2007, nog gering doordat er weliswaar successen zijn geboekt door allerlei maatregelen, maar de effecten hiervan beperkt zijn. Voorbeelden zijn de diverse activiteiten in het kader van het Regionaal Actieprogramma Luchtkwaliteit Rijnmond en rondom het thema energie. De echt grote en makkelijke verbeteringen zijn in het verleden al gerealiseerd, met uitzondering voor de thema's energie en klimaat. De huidige problemen vragen meestal complexe oplossingen terwijl de milieuwinst die we daarmee boeken bescheiden is.

De wereld staat niet stil. MSR zal de ontwikkelingen en de resultaten op de voet volgen via de vertrouwde MSR-aanpak.

Milieumonitoring koppelt, waar mogelijk, indicatoren aan beleidsdoelstellingen en maakt zo duidelijk of het beleid op koers ligt. Daarbij stellen we de volgende vragen: Is de doelstelling gehaald of zal die worden gehaald bij voortzetting van de huidige ontwikkeling? Gaat die ontwikkeling snel genoeg? In dit hoofdstuk bekijken we per onderwerp hoe het milieu ervoor staat.

Net als vorige jaren hebben we voor een aantal thema's een trendanalyse uitgevoerd. Hierbij gaan we dieper in op één of meer aspecten van een indicator of onderwerp van het thema in kwestie. Hiervan treft u aan het einde van dit hoofdstuk een korte samenvatting aan. ■

Op koers	Niet op koers
Maatschappelijke context Het aantal meldingen over stank blijft dalen en zit op het laagste niveau.	Het aantal afgelegde voertuigkilometers blijft stijgen, waardoor ook de uitstoot van koolstofdioxide blijft stijgen.
Ruimte De wisselwerking tussen milieu en ruimtelijke ordening maakt het mogelijk knelpunten sneller te signaleren en hierdoor worden er meer kansen benut om de leefomgeving te verbeteren.	Bij stedelijke centra en grote doorgaande wegen doen zich knelpunten voor bij bouwplannen als gevolg van hoge concentraties stikstofdioxide en fijn stof alsmede door geluid en externe veiligheidsrisico's. Een goed inzicht in de voortgang van de waterbergingsopgave ontbreekt.
Lucht De concentraties van de meeste stoffen blijven al jaren onder de doelstellingen.	De uitstoot van verzurende stoffen door de grote bedrijven blijft nog erg ver van de doelstelling voor 2010.
Geluid Gemeenten en de provincie zijn ver gevorderd of klaar met de actieplannen geluid om de geluidbelasting terug te dringen.	Het totaal aantal meldingen over lawaai is licht gestegen, vooral door het toenemende aantal meldingen over horecalawaai.
Bodem Steeds meer grond wordt hergebruikt, al dan niet na reiniging; het grootste deel van de saneringen is van dien aard dat de terreinen bijna overal bruikbaar voor zijn.	De bodemsaneringsoperatie in Rijnmond zal met het huidige tempo niet in 2030 gereed zijn. De sanering van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging blijft achter bij de doelstelling.
Water In het gebied van het Waterschap Hollandse Delta vormen bestrijdingsmiddelen vrijwel geen probleem meer voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.	De kwaliteit van de rijkswateren is weliswaar gestegen, maar het doel voor 2010 wordt niet gehaald. Positief is dat de industrie minder loost; het probleem blijft echter deels bestaan door de aanvoer van verontreinigende stoffen van buiten de regio.

Op koers	Niet op koers
<p>Groen De aanleg van nieuwe groengebieden in het kader van het RGSP2 ligt op schema.</p>	<p>Voor het oplossen van faunaknelpunten en de totstandkoming van de ecologische hoofdstructuur is nog een forse inspanning nodig.</p>
<p>Afval De eerste initiatieven om kunststoffen zoals PET-flessen in te zamelen lopen, maar is nog beperkt.</p>	<p>Op regionaal niveau worden de landelijke doelstellingen voor de gescheiden inzameling van papier en karton, GFT, glas en textiel niet gehaald; slechts bij een beperkt aantal gemeenten wordt één van deze doelstellingen gehaald.</p>
<p>Energie Scherpe nationale, regionale en Rotterdamse doelstellingen zijn gesteld en in de regio worden de eerste projecten al uitgevoerd.</p>	<p>Ondanks initiatieven voor energie uit hernieuwbare bronnen (wind, biomassa) is het aandeel daarvan nog marginaal. Onafhankelijk worden van fossiele energiebronnen is nog een ver verwijderd doel.</p>
<p>Milieuzorg Bijna alle gemeenten hebben inmiddels een milieubeleidsplan of zijn bezig zo'n plan op te stellen. Dat is gunstig want een milieubeleidsplan is, net als monitoring, een essentieel onderdeel van de cyclus waarin milieubeleid wordt ontwikkeld, vastgesteld en uitgevoerd.</p>	<p>Hoewel gemeenten meestal een milieubeleidsplan hebben, ontbreekt het vaak aan een intern milieuzorgsysteem.</p>
<p>Externe veiligheid Door de extra aandacht in de laatste jaren voor externe veiligheid komt er onderzoek naar en inzicht in de risico's. Het ministerie van VROM heeft voor de periode tot 2010 extra middelen beschikbaar gesteld om de uitvoering een structureel karakter te geven. Gemeenten vragen vaker RO-adviezen in het kader van externe veiligheid.</p>	<p>De bedrijfsveiligheidsrapporten voldoen nog niet altijd aan de gestelde eisen. Verder werden tijdens 38 controles bij BRZO-bedrijven 253 overtredingen geconstateerd.</p>
<p>Vergunningen en handhaving De politie Rotterdam-Rijnmond heeft minder milieumisdrijven geconstateerd en ook minder processen-verbaal opgemaakt.</p>	<p>Het aantal sancties bij raffinaderijen, op- en overslag en procesindustrie is gestegen.</p>

Trendanalyse

Schone voertuigen

Uit de analyses van oorzaken van luchtvervuiling blijkt dat het gemotoriseerde wegverkeer het meest bijdraagt aan de concentraties NO₂ en PM₁₀ op leefniveau. Het Regionaal Actieprogramma Luchtkwaliteit Rijnmond (RAP) omvat een heel pakket aan maatregelen om de luchtkwaliteit tot en met 2010 te verbeteren. Om versneld schone en duurzame voertuigen te introduceren, gaat de stadsregio zoveel mogelijk de wagenparken van regiogemeenten verschonen. Rotterdam heeft een voortrekkersrol bij deze initiatieven. De ontwikkeling naar een schoon wagenpark in Rotterdam gaat snel: in één jaar tijd zijn er circa 300 schone en duurzame voertuigen bijgekomen, waardoor eind 2007 ongeveer één op de drie wagens schoon is.

Bodem

Er zijn een aantal trends en ontwikkelingen die bepalend zijn voor de komende jaren: de relaties tussen de doelstellingen en de beschikbare budgetten, hergebruik van grond, nieuwe bodemthema's en veranderende regelgeving. De algemene ontwikkeling is dat het beleidsterrein, mede op initiatief van de Europese Unie, steeds verder wordt uitgebreid met zaken als archeologie en grondwater en de bodemsanering steeds meer een onderdeel vormt van maatschappelijke processen als stadsvernieuwing en grondexploitatie. De doelstelling om alle verontreinigde grond te saneren voor 2030, en alle spoedeisende gevallen zelfs voor 2015 te saneren blijft echter staan. Dit kan alleen gerealiseerd worden als het tempo van de bodemsaneringsoperatie flink wordt versneld.

Gewasbeschermingsmiddelen

Sinds 2002 worden gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater bij Hollandse Delta gemonitord; dit gebeurt in een gebiedsbreed meetnet, gericht op de belangrijkste sectoren in het werkgebied. De monitoring maakt het mogelijk per agrarische sector een beeld te geven hoe het is gesteld met gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater in agrarisch gebied. Uit eerdere projecten op dit terrein bleek dat goede informatie over waterkwaliteit een doelmatig bewustwordingsinstrument is voor agrariërs. Verder is deze informatie onontbeerlijk om mogelijke knelpunten vast te stellen en op te lossen. Bestrijdingsmiddelen worden wel aangetroffen, maar het aandeel monsters dat overschrijdingen van de norm laat zien is van 20% in 1995 gedaald naar vrijwel niets in 2006. De conclusie uit de eerdere projecten dat informatie over waterkwaliteit een doeltreffend bewustwordingsinstrument is voor agrariërs, blijkt dus juist te zijn.

Waterbodemkwaliteitskaart

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. heeft in 2007 een waterbodemkwaliteitskaart geïmplementeerd. Hiermee kunnen de resultaten van de jarenlange bemonstering van de havenbodem inzichtelijk worden gemaakt. Het is bijvoorbeeld mogelijk om trendanalyses van chemische verontreinigingen in grafieken weer te geven. Een waterbodemkwaliteitskaart, inclusief de onderliggende gegevens, biedt veel mogelijkheden om te bepalen op welke locaties bepaalde stoffen vaak voorkomen of hoe de gevonden gehalten van bepaalde stoffen zich in de loop der jaren ontwikkelen. Dit kan informatie bieden voor mogelijk te ontwikkelen beleid of te nemen beheersmaatregelen.

Natuur en klimaat

De klimaatverandering heeft grote gevolgen voor de flora en fauna in Nederland. De klimaatzones in Europa verschuiven noordwaarts, zodat het klimaat in de regio steeds meer gaat lijken op dat van midden-Frankrijk. Daarmee verspreiden midden-Europese plant- en diersoorten zich noordwaarts en verdwijnen noordelijke soorten. De natuur kent dus winnaars en verliezers. Naar verwachting zal de biodiversiteit van de natuur groter worden. Het verbeterende beheer van natuur- en recreatiegebieden, natuurbouw en de specifieke aandacht voor zeldzame en/of kwetsbare soorten, draagt hieraan ook bij.

Verpakkingenbelasting

Per 1 januari 2008 is een verpakkingenbelasting in Nederland ingesteld. Deze belasting is opgenomen in de Wet belastingen op milieugrondslag (WBM). Het gaat hier om het principe 'de vervuiler betaalt'. De belasting onderscheidt consumenten- en bedrijfsverpakkingen; de tarieven voor de eerste zijn hoger dan die voor de laatste. Via deze vergoening van het belastingstelsel streeft de overheid naar minder verpakkingen en minder vervuilende verpakkingensoorten. De toekomst zal moeten uitwijzen of dit inderdaad werkt. ■

Summary

General

The cover of this report has a dot on the spine. This dot has appeared on each of the MSR reports since 1995. If all the MSR reports which have been published to date are stood side by side the dots will be seen to show a steady upward trend in environmental quality until 2000, with only a slight downturn in 1997. Since 2000 the dots have remained at a constant level but 2007 shows an increase which fortunately continues in 2008.

As in 2007, the increase remains slight, because despite some successes, the measures which have been implemented have only achieved limited results. Examples are the activities related to the Rijnmond Regional Air Quality Action Programme and to the energy theme. With the exception of energy and climate related themes the substantial and simple improvements were made in the past. The current problems generally require complex solutions to gain even a modest environmental improvement.

The world does not stand still. MSR will keep a close track of developments and results via the customary MSR approach. Monitoring correlates, where possible, indicators and policy

objectives to show whether the policy is on track. In deciding that, the following questions have been asked. Have the objectives already been met or will they be if developments continue along their present trend and are these developments taking place at the desired rate? This summary looks at the state of affairs for each theme.

As in previous years, we have conducted a trend analysis for a number of themes. We examine in detail one or more aspects of an indicator or subject relating to the theme in question. At the end of this chapter you will find a short summary of this. ■

On course	Not on course
<p>Social context</p> <p>The number of reports (complaints) regarding odour nuisance continues to decrease and is at an all time low.</p>	<p>The number of vehicle kilometres continues to rise, as a result of which emissions of carbon dioxide also continue to rise.</p>
<p>Spatial planning</p> <p>The interaction between environment and spatial planning is becoming increasingly intensive which means that bottlenecks are spotted more quickly and more opportunities are being utilised to improve the living environment.</p>	<p>Around urban centres and major arterial roads, building plans are held up due to existing concentrations of nitrogen dioxide, fine particulates, noise and external safety risks. A good understanding of the progress in achieving the objectives of the task to store water is missing.</p>
<p>Air</p> <p>For several years the concentrations of most air polluting substances are beneath the targets.</p>	<p>Emissions of acidifying substances by major companies are still far from the objectives for the year 2010.</p>
<p>Noise</p> <p>Municipalities and Province have completed or nearly completed action plans to reduce noise exposure.</p>	<p>The total number of reports (complaints) regarding noise increased due to the fact that the number of reports (complaints) about pub noise has increased.</p>
<p>Soil</p> <p>An increasing amount of soil is being reused, before or after cleanup and the bulk of the cleanup operations are carried out to such a standard that the sites can be used for virtually any purpose.</p>	<p>At the present rate, it will not be possible to finish soil cleanup operations in Rijnmond by 2030. Cleanup of new cases of soil contamination is lagging behind.</p>
<p>Water</p> <p>In the district of the Hollandse Delta water board, pesticides can no longer be considered a problem in relation to the quality of the surface water.</p>	<p>Partly due to the decrease in discharges by industry, the quality of the national waterways have improved but the target for 2010 has still not been met. This is caused in part by the influx of contaminated substances originating from outside the region.</p>

On course	Not on course
<p>Natural areas</p> <p>The construction of new green areas within the framework of the RGSP2 is progressing as planned.</p>	<p>A great effort is still necessary to solve the bottlenecks for fauna and to achieve the ecological framework.</p>
<p>Waste</p> <p>Initiatives to collect plastic waste have started, but are still very limited.</p>	<p>At a regional level the national targets for old paper and cardboard, vegetable, fruit and garden waste, glass, and old clothing and textiles have not been met; only a limited number of municipalities have managed to achieve even one of these targets.</p>
<p>Energy</p> <p>Ambitious national, regional and Rotterdam targets have been set and the first projects in the region are in progress.</p>	<p>Despite initiatives for renewable energy (wind, biomass) their contribution is still marginal. Independence of fossil energy sources is a distant target.</p>
<p>Environmental management</p> <p>Nearly all the municipalities now have a Municipal Environmental Policy Plan or are in the process of developing one. Like monitoring, an environmental policy plan is an essential element of the cycle in which environmental policy is developed, determined and implemented.</p>	<p>Although municipalities generally have their own environmental policy plan, an internal environmental management system is often lacking.</p>
<p>External safety</p> <p>The extra attention devoted to external safety in recent years has led to research and insight into the risks. For the period up until 2010 extra resources have been made available in order to give this a more permanent form. Municipalities are asking for land-use planning advice more often in the framework of external safety.</p>	<p>The safety reports submitted by companies do not yet comply with the requirements. During 37 checks carried out at BRZO (Hazard of Major Accidents Decree) companies, 253 violations were recorded.</p>
<p>Environmental licensing and enforcement</p> <p>The police in Rotterdam-Rijnmond report a decrease in environmental offences.</p>	<p>The number of sanctions issued to refineries, process industry and storage and transshipment companies have increased.</p>

Trend analyses

'Clean' vehicles

Analysis of the causes of air pollution show that motorized road traffic contributes the most to the concentrations of nitrogen dioxide (NO₂) and very fine particles (PM₁₀) at living level. The Rijnmond Regional Air Quality Action Programme (RAP) includes a set of measures to improve the air quality up until 2010. To ensure a faster introduction of clean and sustainable vehicles, the Rotterdam Metropolitan Region has initiated a programme to clean-up the fleet of vehicles used by the municipalities in the region. Rotterdam has taken a leading role in the initiative to clean-up the fleet of the regional municipalities. In the course of one year the number of clean and sustainable vehicles rose by 300, at the end of 2007 one of every three vehicles was clean.

Soil

There are several trends and developments which play a determining roll in the years to come: the relation between targets and available resources, re-use of soil, new soil themes and changing legislation and regulation. A common development – also initiated by the European Union – is that the soil policy field has widened to include archaeology and groundwater and that soil clean-up increasingly becomes part of social processes such as urban renewal and ground exploitation.

Pesticides

Since 2002 the Hollandse Delta water board monitors pesticides in surface water within their authority through a wide monitoring network, focused on the most important sectors in the management area. This way a picture can be formed of the state of affairs of the pesticides in surface water per agricultural sector. Previous projects in this field have proved that good information on the quality of surface water is an excellent instrument with which to increase awareness within the agricultural sector on the impact of pesticide use. Furthermore this information is indispensable to determine and solve possible bottlenecks. Pesticides are present, but the numbers of samples in which limits are exceeded has decreased from 20% in 1995 to almost nothing in 2006. The conclusion from earlier projects, that information on the quality of surface water is an effective way to create awareness, has proven correct.

Map of under water soil quality

The Port of Rotterdam Authority implemented a map of under water soil quality in 2007. This gives insight into the results of many years of sampling the under water soil in the port. For example it is possible to present trend analyses of chemical pollution in graph sheets. A map of under water soil quality – including the underlying data – offers many possibilities to determine on which locations specific substances are present and how the sample results develop from year to year. This provides information for future policy making or management actions.

Nature and climate

The climate change has a great impact on flora and fauna in the Netherlands. The European climate zones are shifting to the north, as a result of which the climate in the greater Rotterdam region tends to the climate in the middle of France. Thus middle European plant and animal species migrate north and northerly species disappear. Nature has winners and losers. Expectations are that biodiversity of nature will increase. The ameliorated management of natural and recreational areas, building natural areas and the specific focus on rare and vulnerable species also contributes to this.

Packaging tax

On January 1st 2008 a packaging tax was introduced in the Netherlands. This tax is included in the Environment Based Tax Act (WBM). This concerns the adage 'the polluter pays'. The tax distinguishes different kinds of packaging; consumer packaging and company packaging. The tax rates for consumer packaging are higher then those for company packaging. By 'greening' the tax system the Dutch government aims to reduce the amount of packaging material and to make a shift to less polluting packaging materials. The future will show whether this objective can be reached. ■